

LIGET

2019-1
január

[XXXII. évfolyam 1. szám]

ligetmuhely.com

TARTALOMJEGYZÉK [XXXII. évfolyam 1. szám]

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

Jámborné Balog Tünde HIDEG SZÉLBEN	4
Ács József HOGYAN NE OLVASSUNK VERSET?	7
Somfai Anna AZ IDŐ RÉSEI; A TENGER KÖZELSÉGE	10
Péter Ágnes ÉRTELMET AD	16
Búth Emília MEDDIG LÁTOK RÁ?; BENNEM A KÖTÉS	24
Handi Péter „ENGEDELMESEN FEKSZEL”	30
Z. Karvalics László TRÜKKMESTER-TITKOK NYOMÁBAN	32
Győrffy Iván FÉLELEM ÉS REMÉNY	40

Nacsinák Gergely András VAN-E MÁŠ LEHETŐSÉG?	46
Ágoston Tamás MÁSODIK KIADÁS; LÁTHATATLAN ÁG	52
Péter János KOLBÁSZ	56
Handi Péter ÚTBAN SZENTPÉTERVÁRRÁ	62
Inczédy Tamás A VIGYOR	64
Mikus Anikó A SINTÉR KUTYÁJA	68

Kiadja | Liget Műhely Alapítvány
1122 Budapest, Kíssvábhegyi út 4-6.
info[kukac]ligetmuhely.com

ISSN 1789-4980

Alapító szerkesztők | Levendel Júlia, Horgas Béla
Felelős szerkesztő | Horgas Judit
Tervezőszerkesztő | René Margit
Főmunkatárs | Szirmai Panni
Munkatárs | Mészáros Blanka
Olvasószerkesztő | Bognár Anikó
Tudományos lektorok | Kiss Lajos András, Victor András

Jámborné Balog Tünde

HIDEG SZÉLBEN

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-01 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

DE HŐ ÉS ÁTKAROLÁS TERÉN

*Mentünk hideg szélben a hegyen át
mondtam rád adom bordó pulóverem
öleljen át (öleljen át) és*

*takarómat is együtt velem
 mentünk május délelőtt volt
 a Kis-sváb-hegy déli oldalán
 egymás oldalán s hogy még
 egyértelműbb legyen
 le sem vettem úgy adtam rád
 a pulóverem
 hát mit mondhatok öreg darab
 de hő és átkarolás terén
 a történet amit te meg én görgetünk
 gondoltam de semmit se mondtam
 de dőltem testtel is hozzád dőltél
 a betonjárda kockái mentén ismeretlen
 gombostűfejnél alig nagyobb lilák
 izzottak pitypang-gömbök alatti mélyben
 mentünk hideg szélben a hegyen át.*

Kimondani a kimondhatatlant, elérni az elérhetetlent, ez minden költő vágya, ami természetesen sohase teljesülhet be, mert ha eléred, megszűnik az elérhetetlensége, és ha ki tudod mondani, többé már nem kimondhatatlan, vagyis értelmetlen lesz az egész; az a *kis sömme*, ami a remekművet megkülönbözteti az iparosmunkától, eloszlik, valóban semmivé válik, üresség marad a helyén, körötte rímek – vagy rímtelenségek – gépies kopogása.

minden pátosztól mentes

Az az igazi költő, aki a forma csapdájába tudja zárni – madarat a kalitkába – a torokszorító érzést, amire nincs magyarázat, de ami már akkor elfogja az

olvasót, amikor még nem gondolkozik el Burns (Weöres zsenialitásából magyarul kockássá lett) takarója és a Skót-felföld metamorfózisán HB versében, ahol bordó pulóverré és a Kis-sváb-hegy déli oldalává lényegülnek; amikor még nem próbálja boncolgatni, hogy milyen érzelmi gazdagságot, testi-lelki összetartozást, meghittséget képes sugallni a minden pátosztól mentes *hő és átkarolás terén* meghatározás; nem

tart még ott, hogy felismerje, mennyi asszociáció tapad a HB által olyannyira kedvelt *hő* szóhoz, ami sokkal tágabb és dúsabb jelentésű, mint a *meleg* vagy a *forró*; és azt sem ismeri még fel (csak érzi), hogy lüktet a versben, az itt-ott aritmiásan dobbanó váratlan vagy éppen elmaradt rímekben (amelyek akkor is visszacsengenek a fülében, ha nincsenek is leírva) a szív!

És az áthallások is később jönnek elő (mert nemcsak a hideg szél, a takaró és az ölelés van, hanem a *rét* mellett a *hegy* is, John Anderson hegye, és azok a gombostűfejnyi titokzatosan izzó lilák talán Apollinaire kikericsei (vagy hangaszálai?) csak később, sokadszorra, hogy mindez nem idézet, nem átköltés, nem parafrázis, és nem is *hommage*; a költészet egy bizonyos szint fölött szerves része lesz az életünknek, a teremtett világnak – és az *ige testté lőn*, ahogy János írja evangéliumában, és ilyként lehet tárgya egy másik költeménynek.

...és amikor még mindezt nem próbáljuk meg kibogozni, elemezni és értelmezni, csak hagyjuk átfolyni magunkon a verset, már akkor eldől, hogy a benne lévő kimondhatatlan a mi történetünk is, *amit te meg én görgetünk*, ha megyünk hideg szélben a réten, a hegyen, az úton, a hídon, a léten át.

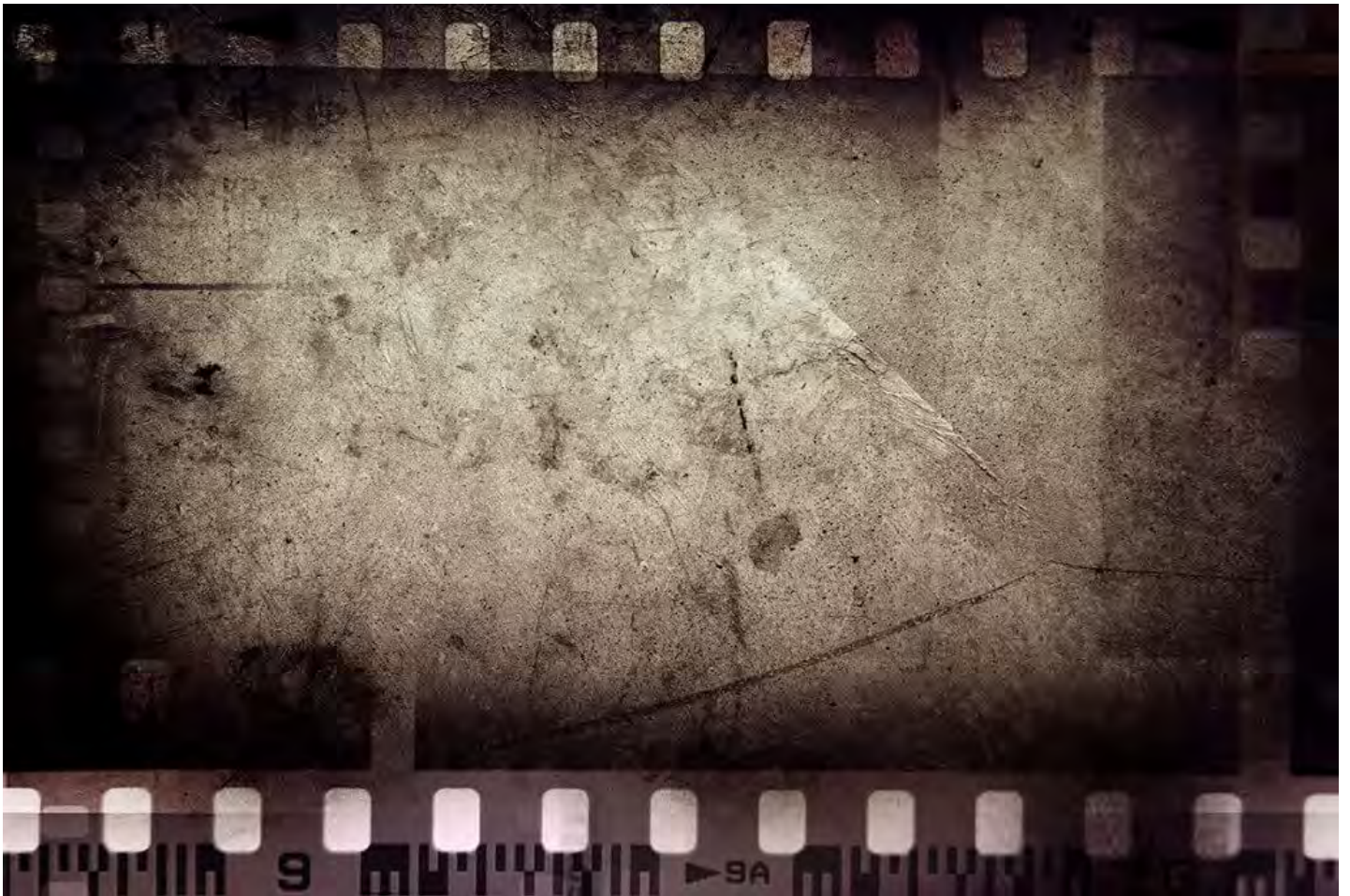
kép | pxhere.com

Ács József

HOGYAN NE OLVASSUNK VERSET?

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-04 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

NEGATÍV

A harmonikaszó esti vizek tükrére nem tapad.

Falióra ablakán nem kukucskál a kakukk.

Háztetők zsindele nem veres az égtől.

Nem néz be ablakon rabló, elefánt.

Fűző nem kopik, haj nem árad.

Kézelő, kabátnyak nem zsírosodik.

Csontfog a csontfoggal nem koccan össze.

Nem erőszakol meg éjszaka a festmény.

Angyal nem jön a kéményen át.

Se más üzenet, se jel, se vendég.

Kertemben érik a / leveles dohány. / A líra: logika; / de nem tudomány. – Ezt József Attila egy kései töredékében olvassuk. Versként és nem esztétikai tételként. Valamely tárgyra vonatkozó kijelentés lehet bizonyítható vagy cáfolható. A vers nem. Ez a négy soros ráadásul kétféleképpen is elénk állítja, amit mond: egyrészt mint kijelentést, másrészt mint a saját működésében megnyilvánuló logikát. A vers megalkotását (ahogy befogadását is) sajátos törvények irányítják. József Attila, akinek 1937-ben a szó köznapi értelmében véve semmiféle „kertje” nem volt, az érő leveles dohány említésével a költészetet és magát a költés folyamatát az éréssel, a szerves növekedéssel hozza párhuzamba. Bár a környezeti adottságokhoz alkalmazkodó növényi élet keretei közt sokféle növény sarjadhat, burjánzásuk mégis törvényeket követ (mint aztán feldolgozásuk, azaz szárításuk, érlelésük, felaprításuk, végül formába, azaz cigarettába töltésük is). Az analógia fényében válik érthetővé, hol is van József Attila kertje, amit hiába keresnénk Budapesten a Siesta Szanatóriumban, Ignotusnál a Szamos utcában vagy József Jolánnál Balatonszárszón.

képek és képzetek

A tudatába zárt, objektivitásra törő modern ember a benne is bontakozót, érlelődőt a minden szubjektívnek kijáró gyanakvással szemléli, és óvakodik komolyan venni. A lélektan hatáskörébe utalja és tudattalanként nevezi meg ezt a ködös és elhelyezhetetlen (tudatalatti? tudatfeletti?) működést, melynek törvényeit ugyanakkor nagy erővel kutatják a

szakemberek. A politikai és üzleti meggyőzés hivatásos technikusai a képek és képzetek hullámain hánykolódó elmét tanulmányozva őszöreg felismeréshez jutnak: a „tudattalan” nem ismeri a tagadást.

Ehhez nem kell a fehér elefántra gondolnunk! Épp a minap láttam a Deák téri metró pavilonjában társaira várakozó kamaszlány vászonszatyrán a szellemesnek szánt feketén szitanyomott figyelmeztetést: I'M NOT YOUR ARANY VIRÁGSZÁL. Mindjárt végigmértem, illik-e rá a meghatározás.

A *Negatív* ironikusan tárja fel a költészet logikáját. A vers nem állít, hanem felmutat. Nem magyaráz, hanem megjelenít. Ahhoz, hogy tagadjunk valamit, előbb meg kell jelenítenünk. A tagadás csak utólagos, absztrakt művelet, melynek képi megjelenése nincs: a képek világában nem számít, akkor sem (sőt, annál kevésbé), ha a tagadószót minden sorba odabiggyesztjük. Különösen igaz ez Horgas Béla eleve képszerű, a látványok kölcsönhatására (és a nyelvi asszociációra) építő szürreális költészetére (a korai kötetek legtöbb versében szerepel valamilyen szín, itt például a „veres”). A mechanikus tagadás művelete egyfajta fotónegatívot eredményez: amelyből bármikor egyszerűen előhívható a pozitív kép. S ha ezt elvégezzük, előttünk áll, ami nagyon is jön: az üzenet, a jel, a vendég – maga a vers.

kép | shutterstock.com

Somfai Anna

AZ IDŐ RÉSEI

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-06 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

MILYEN NYILADÉK

*Ha nem volna szó meg
rajzolható hang és vonal mögötti
zajlás
jelentéstelen (lenn vagy fönn akár) akkor
mi lenne hát? Üresség nyilván nyiladék fekete plafon végtelenje.*

*A konyhában
a jégszekrény tetején fatálon
almák pirosa sárgája bár várom
mint meta lep meg hirtelen
belépek. Elbűvöl a fényfestészet
szemem láttára történik meg
íz és illat testet ölt
ahogy nézem a csendélet idomain átsüt nyers édesség fehérre
almahús.*

Közben a februári ég borzongató meleget lehel rám.

Ablakon át forral a nap.

*A méhek bogarak álmában rajzás kísért még korai
rügy és virág már fakadni készül. Az almákat aztán
(nem ezeket)*

*zöld ágak közt fölöttem mint ernyő küllőire
aggatott vörös gömböket látom.*

*Fekszem alattuk fölmagzott lósóskák közt
vasútpart alján homályos kilencéves délutáni lény.*

Kilenc vagy tíz vagy tizenegy.

*Póknyálnál milliószor finomabb légszál-vonallal mindent
elérek innen. Van oda ezüst
szabásmintám*

az almákat összeilleszteni és lenni csak két pont közt.

Dédszüleim falusi házában, a hálósobában hatalmas ingaóra állt. Mindig megbámultam, ahogy súlyosan, biztosan méri, felfogja és magába zárja az egyenletesen hömpölygő időt.

Belestem a szerkezetbe, figyeltem a mutatókat, hátha elkaphatom a titkot, azt a kis rést, nyiladékot, ami két perc, másodperc, pillanat közt ott rejtőzködik, és amitől a jelen hirtelen, azonmód múltra vált.

Később megtudtam, hogy az idő (mint ahogyan semmi más sem), nem mérhető tetszőleges pontossággal, legfeljebb elegendően pontosan. Sőt, minél kisebb darabkákra bontom a világot, és minél közelebbről szemlélem, annál bonyolultabb kép bontakozik ki előttem.

És minderre ráakódik a mérésekkel, fogalmakkal és szavakkal nehezen leírható és megközelíthető tartomány, a „hang és vonal mögötti zajlás”. Mi az a vékony háló, ami a jelent a múlttal összeköti? Egyetlen íz, illat, tárgy rést nyithat, és már feszül is a varázsfonál, hirtelen ott találjuk magunkat a régi kertben, tízévesen. De alig pillantunk be a résen, máris összezáródik, hogy egyszer, váratlanul, az érzékelés, álom és véletlen összjátéka megnyissa újra, valamikor, valahol.

kép | Kováts Albert: Diadalkapu

Somfai Anna

A TENGER KÖZELSÉGE

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-13 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

AZ ÉGEI-TENGERNÉL

*Ezek a délutánok az Égei-tengernél,
ahogy palásan törik a fény
és befedi cserepekkal a vizet –
azt tudja ez a telt edény,*

*hogy mikor szeresselek és hogyan,
a gyapjas domb és a kövek
káprázata is azt tudja, holott: kő, homok,
víz, pára, hő, szín, szag és együtt az egész,
mint hangzás, mint belsejével kifordult
forma, mint istenkéztől száradni
facsonkra akasztott szatírbunda, mint
tökéletesség, gondtalanná szült kép,
mint érzéketlen gyönyörűség, habzsoló
közöny, a csillagok rovarként izzó
ábrái közé lökött vágytalan, mint ordító
személytelen,
a földi mederben úzótt ábrándosnak:
mit mondhat nekem?
kétségek kampóin felemás szerzet,
töredék minden mozdulásom,
kicsinyes jelképektől terhes és ezer
akarnokság állkapcsát csattogtatva is
oly aluszékony, a kitalált csodák alján
lyukas marokkal szomorúságos –
ezek a délutánok az Égei-tengernél
mégis megmondják; a fénycserepeket
egyenként rakosgatom rád és leszedegetem,
ahogy partját mossa a hullámvonalú őselem;
mindig és így, és mindig így.*

A tenger közel van hozzánk, mondtam egyszer. Hogy gondolod, nevettek a barátaim, amikor még a legközelebbi horvát tengerpart is hat órányi autótúton belül. Az Égei-tengerhez, vagy a számomra kedves nizzai öbölhöz ráadásul több mint egy napig tart az út. Miért indulunk útnak mégis, újra meg újra, bepakolva bőröndöt, hátizsákot, gyerekeket? Mit mondhat nekem a tenger, a „személytelen” víztömeg, amint a vers

mondja, „kő, homok, víz, pára, színek, szagok együttese”? Hisz az előttünk kitárulkozó végtelennek csak egy darabját fogja fel a retinánk, nem tovább, mint a horizontig láthatunk.

Pontosan ez a horizont, ami megemeli a tekintetet. Ülök a parton, figyelem a hullámzó felszínen villanó fénycserepeket, homok pereg az ujjaim között, felemelek egy-egy simára csiszolt kavicsot – otthon vagyok a versben. A messzeség a térérzékelést, a hullámozás az idő ritmusát alakítja magához. S ezzel összhangban változik a belső tér is, elmosódnak a hétköznapiak színterei, a „töredék mozgások”, kicsinyes csaták, vívódások és hiábavaló törekvésünk a tökéletesre, a tökéletes épp a pillanat lesz, felold és magába zár. Megérkezni, jelen lenni, magunkkal vinni, ezt kínálja a tenger, a hullámverés ritmusára, „mindig és így, mindig és így”.

kép | shutterstock.com

Péter Ágnes

ÉRTELMET AD

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-15 | **ESSZÉ, HORGAS BÉLA VERSÉHEZ**

PLATÓN-PARAFRÁZIS

*Alkibiades mondja részegen:
 te fuvolás vagy, Sokrates,
 elbűvölőbb, mint Marsyas, a szatír,
 és a faragott szilén-szobrocskákhoz
 vagy hasonló, Sokrates:
 bensődben istenképet rejtegetsz;
 úgy teszel, mintha, Sokrates, de: nem!
 ismerjük trükködet, mutatkozni tudatlannak
 harcban és lakomán semmittevőnek,
 látszani! ezt mindnyájan míveljük, Sokrates,
 de ha minket fölnyitsz, hát
 visszatántorulsz, mert szatír-kéj és
 szofizma-úr: egy sem tettett,
 itt nincs játék, Sokrates,
 a közönségesség semmit sem takar.*

1982-ben a Jelenkorban *Társalkodások* címen megjelent egy beszélgetés, amelyben egymást szelíden provokálva s egymásnak tükröt tartva Levendel Júlia és Horgas Béla afféle önelemzésre vállalkozik. Ebben a briliáns dialógusban Horgas Béla a maga sajátos módján meghatározza, mit jelent neki a versírás: „gyömöszkölését-ringatását a szavaknak és a mondatoknak”. Nem állítom, hogy a *Platón-parafrázis* az első szó – Alkibiades – ringató ritmusáért, vagy a szertefutni vágyó egyetlen mondatnak „a költészet lírai logikája” által szabályozott felismerhető rendbe gyömöszkölése kedvéért született, de a vers hatása elválaszthatatlan a bravúros felütéstől és a hétköznapi könnyedséggel fogalmazott mondat gazdag utalásrendszerétől. A felütés, az egyetlen név kibonthatatlanul gazdag asszociációs aurájával és zenéjével, már-már önmagában költemény, s a mondat csalóka esetlegessége és lendületessége ellenére a művészetről gondolkodás sok évszázados történetét értelmezi mesterien – a kérdéskör kiindulópontjához visszanyúlva.

Kondor Béla: Az ember teremtése – A gép teremtése

A *Lakoma* Erósról szóló, egyre magasabb szintű beszédei sorában a részeg Alkibiadész már-már fecsegésnek tűnő megszólalása zárja a dialógust. Lezárás ez és egyben Erósz természetének bemutatása. Szókratész alakja mintegy illusztrálja az elveket-meghatározásokat. Jelen vannak a legfontosabb korábbi motívumok, például a filozófia szent tébolyához vezető erotikus vágy, a szerelem és a megvilágosodás

rejtélyes kapcsolata, a szép és jó egybeesése a megvilágosodás pillanatában. És, ami talán Horgas Bélának a legfontosabb volt a *Lakomában*, Alkibiadész szónoklatában az Erósz természetét feltáró korábbi megközelítéseken túl új téma is megjelenik a szilén szobrocskákkal. A dialógusnak ebben az utolsó szakaszában Erósz szerepe a valóság művészi megragadásában kerül előtérbe, Alkibiadész Szókratész önzetlenségének dicséretére előadott hosszadalmas története valószínűleg azt példázza, hogy ha a művész képes érdekek nélkül szemlélni a Szépet és az Igazat, műalkotásában mint anyagi formában megvalósulhat a materialitás és az eszmeiség egysége. És amiről Horgas Béla soha nem felejtkezett meg – utal erre Platón is a szirének hangja és Szókratész beszéde által keltett kétféle révület összevetésével –: a műalkotás csak akkor tölti be funkcióját, ha a befogadó képes alkotó módon reagálni rá: ha szét tudja nyitni a szilén szobrocskákat, s meglátja belül az istenképeket. 1982-ben a *Társalkodásokban* Horgas Béla visszatér a témához: „ha nem nyílnak váratlan vagy véletlen rések, amelyeken belepillantva valamilyen élő működés mélyébe látunk, akkor a szilén szobrocskák bazári áruk csupán”.

erkölcsi érzékenység

Addigi pályáját összefoglalva és verseit kommentálva 1996-ban, az *Új vers régi* kötet első kiadásakor hangsúlyozta, hogy „java kora” a kelet-közép európai rendszerek „lefokozó erejével”

hadakozva telt el. Fiatal költőként meghatározó történelmi tapasztalata nyilvánvalóan „1968” volt, „Prága”, ami felülírt minden reményt. A *Nap nap után* című versben olvasható a történetiségében és egzisztenciális vonatkozásában is ijesztő kijelentés: „Megtörténhet akármi”. Hányan éltek meg ugyanezt, és milyen kevesen beszélnek arról, amit Horgas Béla erkölcsi érzékenysége nem engedett ignorálni: „a társadalmi összefüggésektől pőrebben áthatott versekkel” kapcsolatban szembe kell nézni a lesújtó ténnyel, a kelet-közép-európai átok következményével, hogy a vers elvontsági fokának alakításában része volt az öncenzúrának. „Hogy ez esztétikailag mit von le, levon-e [a vers] értékéből, vagy hozzáad?” – teszi fel a kínos kérdést, amire persze aligha adható nem leegyszerűsítő, általános válasz.

A kényszer, hogy a társadalmi közélet képi megformálását tekintse a költészet feladatának, talán enyhült valamelyest a 70-es évek végére, mikor a *Platón-parafrazis* készült. Ekkoriban nagyobb teret kaptak költészetében a mesterség kérdései. Itt nincs korlátozó erővel jelen a történeti ember hadakozása a humánusmot torzító politikai, ideológiai befolyás ellen. Ugyanakkor itt is megsemmisítő erővel sugallja a bukás lehetőségét az isteninek elkötelezettség morális kényszere. És most nem a költőt körülvevő társadalmi valóságban rejlik a kudarc oka. A kudarc lehetősége itt a tehetség mibenlétéből és az érdek nélküli szemlélet meghiúsulásából eredeztethető. A valóságnak ez az isteni szemlélete Szókratésznek sikerült – de milyen árat fizetett érte! Talán nem lehet lelépni a történetiség színpadáról.

Kondor Béla: Csodálatos mandarin

Horgas Bélánál (mint minden jelentős művésznél) a legkisebb vers is képes átfogni a teljes egészet anélkül, hogy a versszöveg elvonttá válna. Hiszen kitörülhetetlenül megtartja az emlékezet érzéki pontosságukat és teljességüket – az ilyen erőteljes sorokban, mint „lőhorkantással szakítja át célszalagját december”, az „élő működésbe lép”. A kozmikus összefüggések hálója összefogja költői világát, amely tele van áthallásokkal, átlátásokkal és átmozgásokkal. És itt nemcsak Anna Margitra, Bálint

Endrére, vagy Kafkára, Bergmanra, Menzelre, Kondorra, vagy Blake-re gondolok, hanem saját képeinek örökös visszatértére, melyek mind, mind a lét, főleg a költői lét meghatározására tett kísérletek asszociációkban gazdag eszközei. Például a ló, a lovaglás mint vissza-visszatérő kép felidézi a falusi kisfiú élményvilágát éppúgy, mint megint csak Platónnál a *Phaidroszban* a szárnyas lovakat, melyek a lélek fogatát emelik az égbolt tetejéig. Így találkozhatnak, bár a világ tér- és időtengelyén messze esnek egymástól, a fafejű, fakezű táncoló bábu (*A bábu tánca*) és a platonikus szilénusz szobrocska. És találkozik a „mindent elemésztő időn” át a gyerekkor és a felnőttkor, a mágia és a logika, a ritmus és az intellektualitás, vagyis a „van lovam, pikulám” és „A többi csak vér, velő” (*Vagy*).

taszító és vigasztaló

Olyan távolról, olyan végtelen távoli nézőpontból nézi Horgas Béla néha a világot, amilyen csak a költészet legnagyobb pillanataiban jelenik meg. Ő maga idézi egyik kommentárjában Csokonait, aki félérésű citromnak nevezte a földet. Ez a világkép, legyen „taszító ridegség” vagy „vigasztaló káprázat”, mint mondja, újra és újra megragadta. Számomra az a legizgalmasabb, ahogy a költői szemlélet távolságtartása ellenére vagy következtében a megélt valóság egyszerre tűnik taszítónak és vigasztalónak.

Például a *Mint kalapból a nyulak* című versben a távolságtartás rendkívül nyugtalanító világélményhez vezet:

*ím koldus és polgár közt a rés
egy késélyninek ha tetszik,
s hull alá megint, mint mindig,
mint kellék kalimpál az ember,
isten...*

Kondor Béla. Fantasztikus üveggyár – Család

Nagy távolból nézve ember, isten egyre megy. Messziről nincs különbség a világ dolgai közt, s összességében és értelmetlensége miatt e földi valóság „lángoló karám”. Persze a költői paradoxon hatása éppen a távol és a közel összejátszatásában rejlik. Ebből fakad az a hihetetlen intenzitás, mellyel a költő a szavakat használja: a karám, mely elvben a végső menedék, most lángokban áll. Ez nagyon fáj. De e nagy versnek köszönhetjük, ha megértjük, hogy valamiért ez a nagy fájdalom mégis elviselhető:

*mégse hidd, hogy zsák
korpa közt az a pohár-csere
is elenyész, s ha el is, nekem
attól viselhető e lángoló karám,
bár döntse rám ragyás falait,
s ijesszen az ismeretlen véggel.*

Ha minden korpa is, ha az emberi gondolkodás számára minden értelmetlen és/mert megsebez, a mondat:

*Két pohár volt az asztalon, a szebb
legyen a tied, gondoltam ma délbén,*

valami értelmet visz a létbe, valami értéket ad a létezésnek. Visszajutottunk a *Platón-parafrázishoz*: Erósztól ihletetten talán mégis képes meglátni a szem valamit, ami ebben az „ismeretlen véggel” fenyegető létezésben is értékadó.

felső kép | Kondor Béla: Motorszerelő műhely

kép | rezkarcfitness.blogspot.com

Búth Emília

MEDDIG LÁTOK RÁ?

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-12 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

PARKIZOM

Valami

*park-félébe keveredtem,
ösvényei összevissza vittek, míg föl nem
ébredtem-riadtam.
Éjszaka volt, három óra.
Ágyamban parkoltam.*

*Homályosan világított a lámpa.
A szám kiszáradt,
izzadt a nyakam, bokám fázott.
Kibotorkáltam a konyhába.
Az ásványvizet üvegből ittam,
kettőt-hármat lihegtem, egyet fuldokoltam
hozzá rutinosan,
s csak aztán merült föl bennem,
hogyan hol is jártam délután:
orvosnál.
És mit is mondott, mim van nekem?
Mi az a szó?
Egy név.
Kínvigyorban tört rám
a fürdőszoba homályos tükrébe pillantva
az ötlet,
hogyan ez is egy tünet,
és örülhetek, ha rálátok magamra.
„P”-vel kezdődik a „kór” neve,
fölfedezőjéről kapta, három szótag,
sehol nem találom –
káromkodom,
dühöngve visszafekszem, s párnámra
dőlve próbálok gondolni másra,
akár a parki császkálásra,
és hagyom, hogy vigyen az ösvény,
a hangzás gyalogosan,
érezzem a vádlimon,
működik még mint parkon átvivő izom,
parkizom talán.*

Több vagy kevesebb? Miben *más*, más-e az az ember, akinek sima és harántcsíkt izmán kívül *parkizma* is van? Szembesülni, rádöbenni – még nem tudni, hogy mit várhatok ettől az állapottól, ezt *meséli* így, az álmából felriadt (még nem itt, már nem ott) ember. (Nyomasztó) álmában egy bizonyos *parkban* bolyong, botorkál. Mielőtt megtalálná az utat, felriad. Ágyában *parkolva* ébred. Álmában, ébren minden sejtjét ez foglalkoztatja. Hirtelen a valóságban találja magát. Vacog, vakog, nyüszít. Nyaka-izzadt, bokája-fázik, jön-megy, tesz-vesz a lakásban éjszaka: vizet iszik, dűnnyög, dühöng, félrenyel, káromkodik, tükörbe néz. Pizsamásan is mez-telen, póztalan, gyanútlan. Arra végképp nem számíthat, hogy saját teste támadja hátba.

lássuk, mire megyünk ketten

De az ember, kivált, ha költő, szavak, szójátékok mestere, nem adja olyan könnyen! Anélkül, hogy irigyelné más bicepszt, tricepszt, a saját, újonnan

felfedezett parkizmát nézegeti, méregeti, feszegeti, amolyan: lássuk, mire megyünk ketten formán. Tele van kétségbeeséssel, aztán mégis belemegy a játékba... hagyja, hogy vigye a parkon átvivő, parkizom, talán.

Kívülállóként nehéz, aligha lehet (lehet), elképzelni ezt a verejtékes homlokú, tükörbe néző pillanatot. A rádöbbenést. Az agy bádogfalán ide-oda koppanó, pattanó gondolatokat. Velőtrázó kérdés: meddig nézek (nézhetek) én vissza (rám) a tükörből? Meddig látok rá erre... s tudom-e, majd ha már nem?

Van, aki éveket kap az efféle *felismerésre*. Betegség, vagy simán csak az öregedés (természetesnek mondható folyamata), amikor az ember lassacskán rájön, hogy: nem akarja őt a saját keze, lába. Ha van idő a *feldolgozásra*, a hozzáidomulásra (tanúsíthatom), sem egyszerű. Végül lassan elfogadja, bár kezdetben elképzelhetetlen, de vállhoz idomul a kereszt... az ember veszi, hordja, viszi, viseli szerzett, örökölt koloncait.

kép | shutterstock.com

Búth Emília

BENNEM A KÖTÉS

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-30 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

FELHŐK

*talán a felhők nem is félnek
talán a tornyok nem is égnek
talán a város romba nem dől
talán a vihar sem dörömböl
talán a tóba hegy nem omlik
talán a kötés föl nem bomlik
talán felhője sincs az égnek
talán a felhők nem is élnek*

Nem tudom a történelmi hátteret, nem tudok földig érő, szél fodrozta, lengette, lobogtatta drapériát illeszteni a vers mögé, köré. Nem tudom, milyen családi függöny résén, szakadásán, esetleg a függöny mintáján lát, látunk ki a világra. Befelé pásztázunk? Mintha ezeroldalas könyv kitépett lapját vagy egy hosszú szövegből kiollózott pár mondatot olvasnám, értelmezem a verset. Gépi, meglehetősen monoton hangon tolmácsolja a számítógép képernyőolvasója. A központozás hiánya kedvez az „előadásnak”. Nem kunkorodnak kérdőjelbe, nem esnek le, nem húznak felfelé a sorvégek. Többször meg kell hallgatnom, hogy a közbeeső súlyos sorokat is meghalljam. Ne csak a mázsás első és utolsót. A két sor, a félő, és élő, talán létező felhő présbe szorítja a közbe esőket. Talán a felhők nem is, talán a tornyok nem is, talán a város nem... de igen, de igen, de igen! Félnék, égnek, dől, dörömböl! És omlik és bomlik és ég! Ha ég, akkor van. Ha a záró sorban ott lenne, hogy már, akkor (talán) azt érezhetnénk, hogy nem. De így igen. A felhők élnek! Baljós, félelmetesen feszes nyolc sor.

tárgya nincs rettegés

Nem tudom térben, időben elhelyezni. Kora nincs, nem konkrét félelem – ettől félelmetes. Úgy van benne, hogy nincs benne, a kálmáncsai klottnadrágos kiskickó. Úgy van benne, hogy nincs benne, a Moszkva teret tenyerében hordozó, az Akastyán-hegyen sétikáló, vénülő pasas. Nem esik szó róluk, de ez a „tárgya nincs rettegés” az ő félelmük, ahogy az enyém is. Nyolc feszes mondat: félig leeresztett redőny résein, pengeéles közein

próbálom kivenni, mit látok: égő tornyokat, romba dőlő várost, tóba omló hegyet... milyen kötés bomlik. Van felhője az égnek? Élnek a felhők? Félnek? Igen. (Igen, igen, igen.) Csak az fél, aki él.

A felhő, a város, a tornyok, a vihar, a hegy, a kötés bennem: befelé pásztázok.

kép | [Ivan. flickr.com](#)

Handi Péter

„ENGEDELMESEN FEKSZEL”

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-03 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

FRANZ KAFKA SÍRJÁNÁL

*Esik az eső, és beborít minket,
téged a közös sírban,
engem a közös földön;
esik – letagadni nem lehet többé –,
csöpög, csöpög a langyos, ízetlen víz
a fák ujja hegyéről;
körben az arcok és körben a kövek
cseh, német és zsidó jelmondatai;
engedelmesen fekszel –
várunk –, hátha megtörténik: majd,
valamikor.*

A szinte bibliai türelem verse. Az utolsó lehetőség, amire – talán – várni érdemes. A sorsszerűség közös; már majdnem mindegy, hogy föld alatt vagy felette ázik az arra járó. Ők – egyek. A sírba ágyazott és a fejkőnél fölėje görnyedő földlakó között a szellemi testvériség láthatatlan szövete fodrozódik. A trombitajelre még várni kell, erre intenek a *fák ujja hegyéről* csöpögő ízetlen esőcseppek. S aztán valamiféle *remény*, egy szinte materiális eshetőség elmormolása, tétova búcsú; *engedelmesen fekszel – várunk –, hátha megtörténik: majd, valamikor.*

Nekem Kafka ebben a versben akkor válik „élővé”, tapinthatóan kafkaivá, amikor a költő szinte gyerekeket szólító gyengédséggel megjegyzi: „engedelmesen fekszel”. Ez az ártalmatlanságot és tehetetlenséget, függőséget intonáló két szó valamilyen magam felé feltáratlan okból a vers érzelmi kulcsa. Talán mert a földi elmúlásnak is az ideiglenesség, az éjszakai véges öntudatlanság cérnaszálát nyújtja.

kép | shutterstock.com

Z. Karvalics László

TRÜKKMESTER-TITKOK NYOMÁBAN

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-19 | **ESSZÉ, HORGAS BÉLA VERSÉHEZ**

RÉGI TRÜKK

*Gyertyánfa sárga levele keringél
alá, egy rigó ijedten felröppen,
a boltozódó esti szürkületben
nyakra-főre északról fú már a szél.*

Régi trükk ez, mintegy véletlen szórja,

*vörös bokor alól durván kilöki
az üres csigaházakat ördögi
kéjjel elém, nem hallgat semmi szóra,*

*hiába kérem, nyughass, jól tudod,
válaszolni még magamban sem tudok:
hány lakatlan csigaház elég nekem,*

*és mire kell, miért szedem fel rendre,
szövöm egy elégedetlen szonettbe –
mi hajt hát, milyen remény vagy értelem?*

A kópé-költők könnyű kézzel teremtenek saját, rendhagyó grammatikát, és ott nyúlnak a nyelv természetes építkezésébe és áramlásába, ahol csak tudnak. Összevissza pakolgatják, rendezgetik, cserélgetik a szavakat, hogy még véletlenül se úgy kerüljenek egymás mellé, ahogy várnánk, ahogy „szokásos”. Gátlások nélkül élnek bármilyen fegyverrel, s olykor még a legnagyobbakat, a poétika Kövér Bertáit is elsütik: minden előzmény nélkül, egyszer csak előkapnak valami szigorú, klasszikus versformát, az oldalról oldalra ugráló rímvadász műélvezők legnagyobb meglepetésére. A másfajta rend azonnal figyelmet követel magának, hiszen egészen eltérő lesz a mondatok mágiája, mint amihez korábban hozzáédződtek.

A váratlanságból fakadó nagyobb információs erőt jelzi, hogy más a dallamvezetés, a ritmus, s legfőképp a gondolat szervezésének iránya, sorrendje, kanyarodása. Az olvasó óvatosabbá, figyelmesebbé, és kicsit elmélyültebbé válik. Lassabban halad, vissza-visszatér egy szerkezethez, jobban felkészül, hogy a tekervényes szekvenciák végén hogyan mutatkoznak meg a jelentések, hogyan teljesednek ki képek, öltenek testet kompozíciók. A lírai Énnek a maga növesztette indák mögül ki-kivillanó kacsintásait erről a magaslesről fürkészve könnyebben megérezhető, hogy a vadat most másképp kell becserkészni: különös gondot fordítva a talányos formára is, nyomkeresőként loholva sokarcú *miért*-ek és meglepetéseket ígérő *hogyan*-ok után. S miközben az értő befogadó így egyre jobban figyel a kártyát keverő költőkézre, könnyen elveszítheti a szemantikai szemkontaktust a szerzővel magával. Emiatt válik majdnem érzéketlenné esetenként annak a duplacsavarnak a felismerésére is, amelynek nyugtalanító volta valahol mélyen megérinti, csak épp nem, vagy nagy sokára tudatosítja.

szétrázott és újrakevert

Hogy tudniillik csak azért ölti magára az uniformist a versfaragó, hogy rögvest ki is bújhasson abból, amint és ahol csak teheti.

Szinte sportot űz belőle, hogy minél észrevehetősebbül hágja át a konvenciókat, csempészsse a szövegbe a maga komisz narrációját, neologizmusait, sorok közti áthajlásokkal bolondítva meg a szavak szétrázott és újrakevert koktéjlait. S ez a legnagyobb trükkje: még egy önkényesen szűkebbre és zártabbra szabott prozódiai kisvilágban is érvényesíteni és megszólaltatni képes ugyanazokat a hangokat és hangulatokat, amelyek igazából a sajátjai, amelyektől ő az, aki. Amitől egyedi – s leginkább eredeti. De hová is vezetne mindezzel?

Noha a lexikai közhelystatisztikákban az előfordulási listákat a 'szív' vezeti, nem lehet kétségünk, hogy a 'szél' is a dobogós helyekért harcol.

Leggyakrabban és leginkább igénytelenül a 'szabadság' képzetének felidézéséért nyúlnak. S ha a 'szél' saját metafora- és allegóriavilágán belüli asszociációk erősorrendjét akarnánk felállítani, bizonyosan a 'mindenütt jelenvalóság' állna a második helyen, a maga számolatlan alakváltozatával, a hazátlanságig és szétszóratásig bezárólag. Ha a szél hideg, akkor ősztet vagy telet kell a verssorok mögé éreznünk, ha enyhe, illatos, vagy már-már csak szellőcske, akkor tavaszt vagy nyarat. És ennek a hosszú, épp csak megkezdett sornak a végén a magányos, egyszeri előfordulások regimentje áll, a szél hapax legomenonjai. Köztük Radnótié, a 'macskával együtt bokorba bújó szél', meg Horgas Béláé, amihez még csak hasonló sincs: a 'bokrok alól üres csigaházakat ördögi kéjjel kilökdöső' szél.

Furcsa szél ez. Nem csak úgy fú nyakra-főre, meg ágakat zörget, hanem élvezi, hogy leküzdhetetlen vágyat ébreszthet mézsvázak felszedegetésére. Ráadásul még véletlennek is tünteti fel, ami szándékos, és kérésre sem hajlandó abbahagyni. Antropomorfizált cselekvőnek tűnik, de előbb-utóbb átlátunk a szitán: valójában alaktalan, mélyről jövő nyugtalanság megtestesítője. Olyan nehezen leírható állapoté, amelyet csak az elkötelezett gyűjtők éreznek és ismernek eléggé ahhoz, hogy a széllel

feleselő kiránduló dilemmájában saját vívódásaikra és belső hangjaikra ismerjenek, anélkül, hogy azonosítanák vagy elemezgetnék valódi természetét. Csak a kérdések maradnak.

Mert mi is a viszonyunk ahhoz, hogy bizonyos tárgyak léte, birtoklása, rendezgetése, részleteik felfedezése erősen és csillapíthatatlanul foglalkoztatja az elménket? Hogyan dolgozzuk fel az állandósuló, gyötrelmes feszültséget, ami a családi, baráti és társadalmi környezetünk, sőt olykor a bizonytalanság belülről támadó széllekései által sugallt mihasznaság és feleslegesség, valamint a minket újra és újra kedves tárgyainkhoz hajtó erő között feszül? Milyen érvekkel és szavakkal védjük meg magunkat az unott és lemondó elutasítással szemben, ha magunk sem vagyunk tisztában a vágy, a motiváció természetével? Hol a határ az ént gazdagító és a patológiás szenvedély között?

S ha egy vers nyitva hagyja az effajta kérdéseket, a megnyugtató lezáráshoz legalábbis hozzá kell fogni a magyarázatok kereséséhez, mintha folytatódnának a tercinák, vagy újraindulnának a kvartinák. Mintha bizarr párbeszédbe kezdenénk a költővel.

„Tűnődteél, keresgéltél, barátom, drága Mester: kínálhatok Neked én választ, ha te ezen a ponton megálltál?”

evolúciós behuzalozás

És nem az antropológusét, ó nem. Ők elintéznék azzal, hogy a szabálykövetés és a nyelvhasználat mellett a tárgyakhoz vonzódás is fajspecifikus emberi tulajdonság. Csakhogy itt nem általában

vett tárgyakról és mindenkire igaz evolúciós behuzalozásról van szó, hanem egyesek (valakik) különös vonzódásáról bizonyos tárgyakhoz, foglalatosságából táplálkozó időszakos és részleges kiteljesedés élményéről. Mert mint a pók, úgy szövünk hálót magunk köré: tárgyaink a kiválasztottság, az otthonosság és a védettség érzésével burkolnak körbe.

Nem mi választjuk ki a tárgyakat, azok szólítanak meg minket. *„Érdekes vagyok. Szép vagyok. Rejtélyes vagyok, számtalan felfedezni való szorult belém. Vannak társaim, akikkel együtt még izgalmasabb sokaságot képezek. Örömet szerezhetek neked, amikor csak akarod. Időnként elhagyhatsz, de olyan jó lesz vissza-visszatérni hozzám. Másé is lehetnék, de csak te láttad meg bennem azt, amitől számítok neked.”* És máris kölcsönös a kiválasztottság – pontosan olyan, mint a szerelem. Csakhogy amíg az jön és megy, változik, átlényegül, elillan, emlékké válik, a tárgyakban örök társakra lelünk. És amikor mi már nem vagyunk, féltve összegereblyézett kincseink túlélnek ugyan minket fizikai valójukban, de visszaszürkülnek azzá, amik előttünk és nélkülünk voltak: szürke és jelentéktelen darabkáivá a dolgok haszonelvű univerzumának.

Amikor tárgyainkkal bíbelődünk, közben saját magunk által teremtett mikrovilágokat építünk, azok egyedüli démiurgoszaiként. Ismerjük és alakítjuk a szabályait, tágítjuk vagy szűkítjük a határait. Amikor belesüllyedünk, az nem visz, hanem teremt energiát. Az otthonosság pedig védettség is: itt nem érhet minket baj, nem kell szakadatlanul résen lennünk, mint egy ijedten felröppenő rigónak. Annak a kisiskolásnak a nyugalma száll meg minket, aki egy terápiás kutyának olvas fel a gyerekkönyvtárban.

A feltétel nélküli odaadástól és elfogadástól önfeledtté váló silabizáláskor nem kell ugyanis attól tartania, hogy egy felnőtt félbeszakítja, kijavítja, hogy megmutassa, mi a helyes és a helytelen. Magad lehetsz, önazonos lehetsz.

Mekkora trükk! És milyen régi! A gyűjtés pontosan úgy működik, mint még mámorosabb vizekre vezető társa, a játék. S ha ezt elfogadjuk, értelemnek talán elég is ennyi, reményre meg már nem szorulunk.

Legfeljebb csendben tudatosítjuk, hogy nemcsak a kézbe vehető, felszedhető, polcra rakható, tisztogatható, simogatható, megcsodálható tárgyak vitrinvilágára igaz mindez, hanem a szellem tárgybirodalmaira is. Tudásvilágok, diszciplínaszegyek, problémák, jelentések, diskurzusok és narratívák csigaházaira.

És persze: talán a legkülönlegesebbre mind közül: magára a verscsinálásra. Amikor mi magunk teremtjük meg a tárgyakat, hátha utat találnak másokhoz, hátha felszedik, elteszik, megjegyzik. Mert ha egyszer létrejöttek, kínban és örömben, onnantól már

bokrok alól bármikor kilökhetővé válnak, durván vagy finoman, véletlenül vagy szándékosan.

Ez sem kevésbé régi és fondorlatos trükk, azt hiszem.

felső kép | Ben, flickr.com

kép | shutterstock.com

Győrffy Iván

FÉLELEM ÉS REMÉNY

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2019-01-25 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

CSAK A SZÉGYEN

Ez a rendszer olyan
rendszer,
fondorlatos, blőd falanszter,
nyúzó nyelenc, romlott csiger –
semmi humor: zokogni kell.

Hírek mocska rajtad ragad,
szorongat zagyvata,
a jövő
már megvolt régen,
nincs változás,
csak a szégyen.
Szegegről végegről senki se ment,
megmutatta a parlament
falra ment
szónoka:
nincs határ, mit a
maiak pártos népe
fölbefogva át ne lépne
(megint).
Nincs.
Jött a húsvét.
Már el is múlt.
Feltámadástalan kín dúlt.
Dalom se úgy jött világra,
mint kertben a tulipánfa;
nem is dal,
gyötör s kényszerít,
mondjam ki sötét képzeiteit.
Nagypénteken filmet néztem,
a cigánycsaláddal együtt féltem
közelgő gyilkosoktól,
és reméltem:
Csak a szél.
De nem.
Nincs rés a rendszeren
és ez is belefér.
Ilyen.

Testetlen félelem tölti ki az öntőformát. Így készül a vers, melybe belezúdítja panaszait a költő. A félelem még megfoghatatlan, épp csak megborzongat. Nincs önálló alakja, amennyire lehet, szétterpeszkedik a térben, amely rendelkezésére áll. Lehet tartani tőle: mi lesz, ha feléled, mi lesz, ha lábra áll, mi lesz, ha kiereszti a dühét? A félelem először a lelket eszi meg, csak aztán vágyik valami testesebbre. Ha versbe – álomba, filmbe – öltjük, úgy hisszük, megszelídíthető. Talán nem fal fel minket egészen, nem veszi át az uralmat végtagjaink felett, és talán nem cselekszik valami olyat a nevünkben, ami ellen egész lényünk tiltakozna – ha merne. És talán nem terjed át, mint valami ragacsos átok, egyénről közösségre, országról világra.

nemet mondunk a félelemre

A vers, legmélyebb kétségbeesésében is, mindig a remény hangján szólal meg. Horgas Béla versei különösen. Harc a félelem ellen, utolsó leheletig.

Miközben foglyai vagyunk egy rendszernek és foglyai vagyunk saját – egyre ritkábban engedelmeskedő – testünknek, nem engedhetjük el az irányítást. Nemet mondunk a félelemre, amely bőrünk alatt lassan tenyészik, és bármerre tekintünk, nyomait felleljük mindenütt.

De mivel legyőzni nem tudjuk, sőt visszaúzni sincs esélyünk az odúba, ahonnan előbújt, előnt bennünket a szégyenérzet. Szégyen attól, hogy bár nem volt felette hatalmunk, valahol mégis kudarcot vallottunk. Bibliai értelemben a szégyen nem kizárólag az egyén megalázkodását tükrözi: Isten színe előtt valamennyi szenvedés, amit átélünk, minden szélsőséges próbatétel, ami az embert éri, szégyen. A szégyentől csak a reménység – hit az istenítéletben – szabadít meg időlegesen, ám e világon lehetetlen végképp elkerülni. Szégyelljük magunkat mások előtt és mások helyett is – el ugyan nem vesszük ezzel a világ bűneit, de megmutatjuk, hogy valami nagyon nincsen rendjén. Szégyen, ha félnünk kell a kimondott szótól, a félig megszült gondolattól, de szégyen az is, ha isten és ember szemében nem vagyunk egyenlők. A rendszerszerű előítéletekért, az együttérzés erőszakba torkolló hiányáért, s azért, hogy *a jövő már megvolt régen*, szégyellnünk kell magunk. És a reménnyel, hogy a leélt életnek, a leírt versnek mégiscsak van foganatja, mint egyfajta invokációval: megidézünk egy felsőbb hatalmat.

Még hiszek valami nem tudom megmondani miben, írja a költő a *Mondom* című versében, s ezért, amíg csak bírja, mondja és írja. Ősök kezébe kapaszkodik, a *Csak a szégyenben* Madáchtól Kosztolányiig – falansztertől parlamentig, és vissza – vezet az út, majd annak az állati félelemnek a megidézésével, amely *Nagycsütörtökön* Dsida Jenőt elfogja, beül nagypénteken a moziba, hogy megnézzen egy vászonra írt költeményt. Fliegauß Bence *Csak a szél* (2012) című filmje telis-tele van varázslatos lírai elemekkel, pedig a kőkemény valóság formálta. A roma kisfiú, miközben látszólag a természettel hadakozik, és semmi gondja nincs az életben a betevő falaton és az iskola kerülésén túl, a természetfelettit hívja csatára: a családjára és vele minden cigányra leselkedő gyilkosokat akarja mágikusan elijeszteni. Nem járhat sikerrel, mert *nincs rés a rendszeren*, az általános, zsigeri félelem már a fák között lopakodik, és amikor az éjjel kelletlenül átadja helyét a hajnalnak, mindent vérvörös tűzbe fog borítani. A romagyilkosságokról szóló és a forgatókönyvvel szépirodalmi igényű riportokat hasznosító *Csak a szél* a testetlen félelemnek korhoz, földrajzi helyhez, filmnyelvhez, kultúrához kötött alakot ad. A *Csak a szégyen* ennek a rettenetnek a felismerése: itt és most kell élnünk és meghalnunk.

az alvilág felé

A szél, amíg még csendesen susog, akár megnyugtató is lehet. Ám ha megmozdítja az árnyalakokat, amelyek aztán tombolni kezdenek, törnek és zúznak, istent, embert nem ismerve rázzák láncukat, akkor nincs menekvés. A szél felkelti, maga előtt tolja a félelmeket, és az alvilág felé tereli a halandókat. Hiszen, mint mondják, a szelek, amelyeket maga a főisten bízott Aioloszra, hogy kősziklák mélyére zárva őrizze azokat, valójában a holtak szellemei. Odüsszeuszt a szelíd nyugati szél majdnem hazáig repítette, ám társai, akik elirigyelték az Aiolosz által

rábízott tömlőt, fáradságát kihasználva, kinyitották és szabadjára engedték a szeleket, amelyek dühükben messzire űzték Odüsszeuszt a menedéktől. A holtak, ahogy az istenek, sokáig nem voltak kegyesek a vándorhoz, a szélben ő csak kínjainak eredőjét fedezhette fel. *Hallgatod, s megfeszülsz. Talán még nem az. / Elhesseded, de testetlen gondolat, / vak érzés ellen mit ér hadonászni?*, teszi fel a kérdést Horgas Béla a *Csak fű a szélben*. Már majdnem itt van, karnyújtásnyira. Ő maga a félelem és reszketés.

Ugyanilyen félelem veti árnyékát az alakokra is a költő által készített, *Csak a szégyenhez* tartozó illusztráción, amelyen szűk pupillájú szemek merednek az emberre. Némelyiknek még arc sem jutott. Sötét, baljós foltok kötik ezeket össze, kampók és nyolcasok és persze lakatok, amelyek elfoglalják a száj helyét.

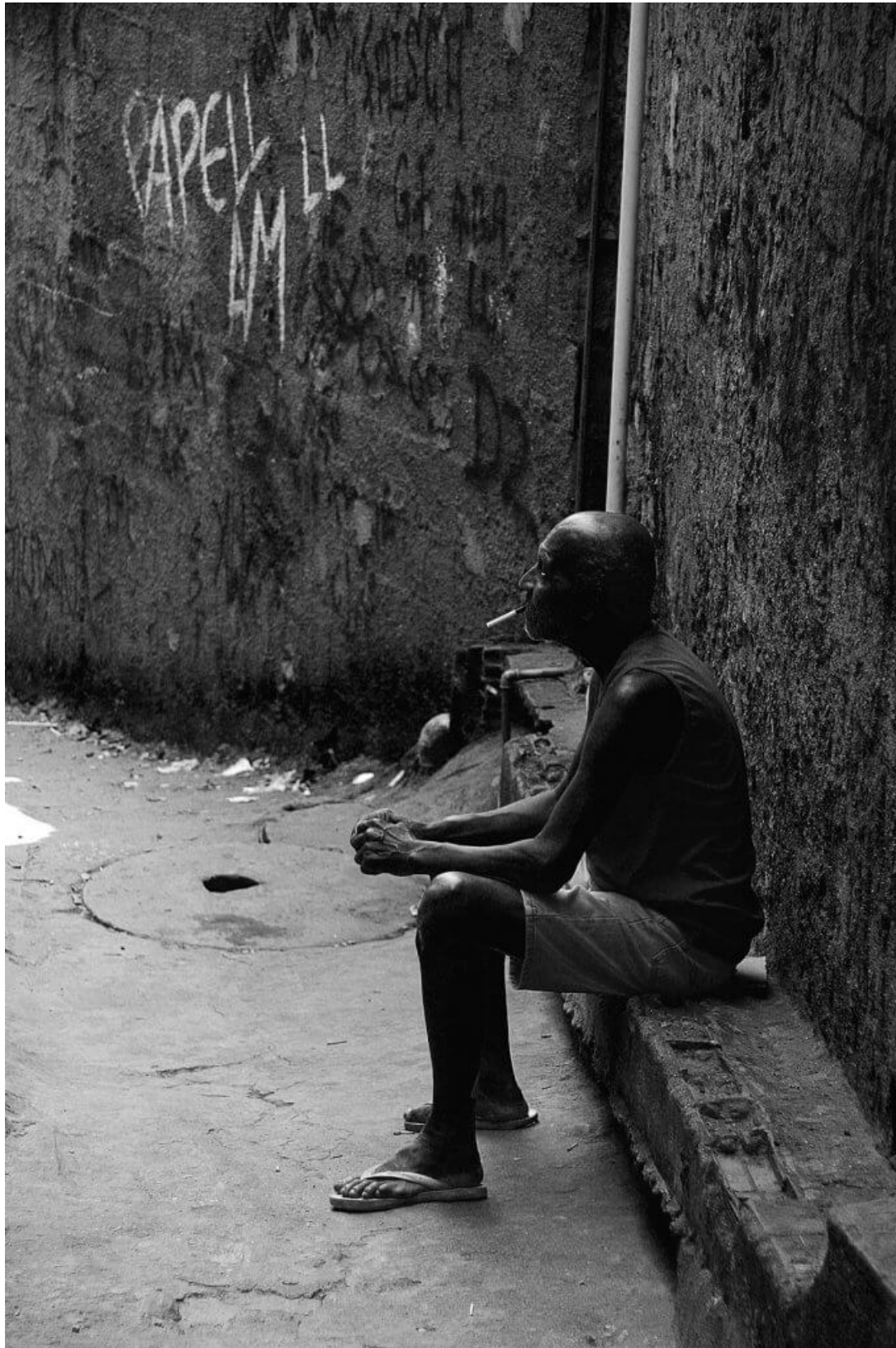
Ez a rendszer. És a lakat rajta, amit egyszer ki kell nyitnunk: ördöglakat.

kép | Horgas Béla művei

Nacsinák Gergely András

VAN-E MÁ S LEHETŐSÉG?

2019-01-02 | ESSZÉ

*A görög csavargó egy kisfiút
kérdézet. „Mit pofáznak?” – „Kik ezek?”
„Aha.” – “Megköszönik neki.” – „Ugyan mit?”
A gyermek fénylő szemmel néz reá:
„Hogy törvényt hozott a koldusok ellen.”*

Az idézett sorok Jozsif Brodskij hosszú verséből, a *Post ætatem nostram* című opuszból valók. A Szovjetunióból 1972-ben emigrált Brodskij kötetét lapozgatva rögtön az utolsó soron akadt meg a szemem, pedig soha nem szokásom a költészetben az aktualitást, a rejtett politikai áthallást keresni. Itt azonban megálltam., és visszalapozva a legelejétől olvastam a *Post ætatem nostram*-ciklust. Hátha Brodskij, a maga megbélyegzésről és hallgatásról szerzett tapasztalatával el tudja mondani a máról, amit itt élve magam sem értek.

Törvényt hozni a koldusok ellen – ez mindenkor demonstratív aktus, amely a hatalom arroganciája mellett azt hivatott jelezni, hogy az állam figyelő tekintetét a legkisebb, a társadalom peremét érintő rendbontás sem kerülheti el; továbbá, hogy az állam által meghatározott látszat megzavarása azonnali retorziót von maga után. Hiszen a jólét már-már sikeresen – és jelentős összegekért – sulykolt képét egy csapásra hatástalaníthatja egy szenvedő arc látványa a még nem egészen a propaganda hatása

alatt állók körében. Ha valaki törvényi erővel lép föl a nincstelének, a jólétből kiszorultak, a deviánsok, csavargók, szenvedélybetegek és sorstársaik ellen, akik a tehetetlenség gravitációs erejének engedve a társadalmat önnön hiányosságaira emlékeztetik, azzal egyben jelzi, hogy a rendszer lelkiismeretvizsgálata nem megengedett; hogy annak visszásságaira nemcsak rákérdezni, de azokat észrevenni is a bűncselekménnyel határos, a részvét pedig mindössze információhiány. Elvégre a koldus önhibájából az, aki, ha ugyan nem egyenesen rosszindulatú, a periféria miazmás kipárolgásait és kétes ideológiáit hordozó *idegen*, akinek pusztá léte is a többségi társadalom stabilitása ellen intézett támadás: márpedig a közös rendszerben nem helyet találni, büntetési tételt von maga után. A koldus, az idegen okvetlen veszélyforrás: ha a többség képviseli az egészséget, akkor ők fekély, fertőzés, kelés a társadalom testén. Törvényi erővel föllépni a nincstelének ellen szimbolikus aktus, afféle apotropaikus ráolvasás, amely – mióta világ a világ – mindig divatban volt a mágikus és vallásos, de még a poszt-vallásos kultúrákban is, kivétel nélkül mindenütt. Az aktus által a hatalom mindenkit fennhatósága alá von, egészen a szociális perifériáig; egyúttal azt sugallja, hogy rendszere szilárd, a kíméletlenségig következetes, s hogy e sziklaszilárd renddel szemben mindenki potenciális koldus, mindenki egyformán kiszolgáltatott. Hogy nincstelen is, vagy csupán kiszolgáltatott, az majd egy következő lépésben dől el; az pedig nagyban függ az illető hatalom iránti lojalitásától. Édesmindegy, valóban hisz-e a rendszer alapelveiben, vagy csupán belenyugszik a megváltoztathatatlanba: elég, ha jelzi egyetértését, ha másképp nem, legalább hallgatással. Azzal, hogy nem emel szót, és bármilyen teszt-törvénnyel, határozattal, rendelettel is teszik próbára, ő hallgat. Márpedig a törvények, határozatok és rendeletek jelentős része legfeljebb erre jó. Mifelénk nagy hagyománya vagyon a hallgatásnak.

*Mindegy, bűnös-e
vagy ártatlan; a törvény éppen úgy
behajtatik, akár az adó.*

*

Post ætatem nostram: időszámításunk után valahogy így mennek a dolgok. Nemcsak Róma közelebbről meg nem határozott keleti tartományának székvárosában, hanem előbb-utóbb mindenütt.

*Leállítják a forgalmat a Császár
érkeztekor. Az ünneplő tömeg
nyomja a sorfalat – hangoskodik.*

A Brodskij versében feltűnő alakok közül – legyen az a zsarnoki Helytartó, a porig alázott Király, a gladiátorok, strázsák, utcanők, a ketrecekbe zárt állatok, vagy épp maga a Császár – az egyetlen, aki a maga módján szabad, a görög Csavargó. Amíg a

tömeg a császár fogadásán üdvivalg,

*A palota mögötti, most üres
kávéházban csak egy görög csavargó
s egy rokkant dominózik. A terítőn
az utcafények hulladéka, és
az üdvivalgás hangjától lebegnek
a függönyök. Drachmákat számol a
vesztes görög; a nyertes hadirokkant
keménytojást rendel csipetnyi sóval.*

Brodzskij verseiben előszeretettel ölt antik maszkokat. A nincstelen „görög” alakja a római világban, „időszámításunk után”: csavargó, kívülálló, időszerűtlen figura. A filozófusok iskolái hanyatlásnak indultak, legjobbjaik a biztos kenyérkereset érdekében elszegődtek házitanítóknak Róma elkényeztetett kölykei mellé. Függetlennek lenni annyi, mint nincstelennek lenni. Piacon lopott mandulát majszolni a tengerpart napsütötte szikláin heverészve, míg mellette morajlik a tenger. Figyelni a két, egymáshoz láncolt rabszolgát, akik hullámfürdőt vesznek. Külvárosokban bolyongani, ahol lehetőleg már egy államfőt ábrázoló szobor sincsen, ahová szobrot állítani sem érdemes.

Igaz, a versben nincs kimondva, hogy a görög filozófus.

De a víz és a szárazság visszatérő motívumok: kanális, szökőkutak, medencék, vízzel teltek vagy épp üresen ásítók. Lezúduló zápor. Rezzenetlen víztükör. „Ám – mondja a görögről Brodzskij – az elme száraz”.

Hérakleitosz szerint a nedves lelkek öntudatlanok, a száraz, tűztermészetű lélek pedig józan.

A *logosz*: tűz, a gondolkodás pedig eltünteti a mocsaras elmét uraló miazmás nedveket.

A görög filozófus az egyetlen, aki nem vesz részt sem az üdvivalgásban, sem a

kormányzat elleni szervezett hóbörgésben. Lát, mérlegel – és továbbáll. Lehet-e más választása? Hiszen a törvény, a koldusok ellen hozott szabályozás végső soron és kimondatlanul is alighanem ellene szól, annak általános érvénye csak álca, a politikai korrektség jegyében. Mert hiába sorjáz a verssorokban megannyi alak, e sokaságban ő az egyetlen csavargó, az egyetlen nincstelen: az egyetlen, aki továbbállhat. Még akkor is, ha ezért fel kell áldoznia a legdrágábbat, amit ismer: a végtelent, igazi otthonát, a Tengert. Elindul, mert levonja a megdönthetetlen konklúziót, amely sajátos módon mindjárt a vers legelső sora:

„A Birodalom a hülyék hona.”

kép | eflon, flickr.com

Ágoston Tamás

MÁSODIK KIADÁS

2019-01-08 | **VERS**

ott álltam az ablak előtt és fogadkoztam
hogy nem hívom az anyámat
büdös kurvának
szemét falusi tetűnek
soha többé

apám hívta így
mikor haragudott rá
s mivel folyton haragudott rá
mindig így hívta

őt figyeltem
őt követtem
mint oroszlánt a hiéna

így lettem másolat
második kiadás
ráadás a bűnre

síró anyám egyszer elbőgte
mit kell tennem
hát rohantam a fürdőszobába
s a fogkrémes tükör előtt megálltam

számba vettem a szappant
a szagtalan fehér babaszappant
és csak tartottam

kép | Lisa Murray, flickr.com

Ágoston Tamás

LÁTHATATLAN ÁG

2019-01-14 | VERS

hisztérikusan sikoltozott
mint aki ördögöt lát
tépte a haját a ruháját
harapdálta a csuklóját

megrémültem
apámhoz bújtam –
merengve állt

szegény

szabadnapos

akasztófa

anyám csak zokogott

kezével a levegőbe nyúlka

rázott valamit

egy láthatatlan ágat

amelyről remények potyogtak

kép | shutterstock.com

Péter János

KOLBÁSZ

2019-01-10 | NOVELLA

Először nem értettem, honnan jön a kolbászszag. Azt hittem, már hallucinálok. Az utolsó szalonnabőrt két hete ettük meg, azóta csak üres főtt babon élünk. Kolbászt Isten tudja, mióta nem láttunk, ha ugyan foglalkozik Isten azzal, hogy mikor látunk mi kolbászt. Különben se kellene ételre gondolnom, attól csak rosszabb. Igaza volt

Ernőnek, hogy Hevesit leintette. Egyébként sem érdekel, hogyan pácolta a borjúlábszárat, amikor az apát urat hívták vendégségbe. Amikor éhezünk, öngyilkosság ételről beszélni. Sőt, beszélni is öngyilkosság.

Talán nem is kolbász, csak fokhagyma, vagy kömény, talán a bab ezek mellett állt, egy ideig csakugyan ettünk fokhagymát, amíg Ernő készlete el nem fogyott. Napi egy gerezd, a gyerekeknek fél. A bab bevehette a szagot, a szekrény és a dohos pince szaga is érződik, így lehet: a fokhagyma beleivódott.

az ő kegyelméből

De mindig Ernő közelében éreztem a kolbászszagot. Neki van egy külön kis szeparéja, mondjuk, ezt az egyet nem lehet tőle elvitatni, végül is övé ez a villa. Illetve, ami a villából maradt: a pince, ahol vagyunk,

meg fölöttünk a szétlőtt földszint és emelet. Az ő egykori zongorájával és bútoraival fűtünk. Vagyis ami azokból maradt a bombatalálat után. Övé a bab is. Nem tudjuk, mennyi van belőle, a kis kuckójából hoz ki délelőttönként egy adagot. Személyenként egy szűk marék, nyolc marék a pincének, a két gyereket fél-fél marékkal számolja. Akkor szoktam érezni a kolbászt, amikor Ernő hozza a babot. Kihoz egy vászonzacskóban valamennyit, és a szemünk előtt méri ki, hogy lássuk, megkapjuk az adagunkat. Az övéből, az ő kegyelméből. Keveset, de ingyen. Kis adag, de éltet. Ami marad a zacskóban, azt visszaviszi a szeparéba. Egyszer nem a kezét néztem, ahogy az adagokat számolja, hanem az arcát. És láttam, hogy a szája kicsit megnyílik, az orrlyukai kitágulnak. Fegyelmezetten néma marad. Szép csendben mégis kiböfögi, óvatosan, a sűrű bajsza alatt, mint egy titkot, egy szerelmi vallomást. Ő és a kolbász, csak ők ketten, semmi más nem számít, még a felesége sem tud közjük furakodni, Mártit sem engedi be a szeparéba, ő is itt van velünk. A Hevesi házaspár, Gyula és Róza, én a két gyerekkel, a hatéves Karcsival és a feleannyi Eszterkével, a két tizennyolc éves ikerhúgom, Elvira és Ilona. Mi vagyunk a pince középső részén. Az előteret a férfiak kátránypapírral, bádoglemezekkel leválasztották, van így kis előszobánk, a hidegen is fog, és ott tartjuk a vécévödröt. Aztán az udvar bal hátsó sarkába kell vinni, hogy minél messzebb legyen tőlünk. Elég híg a tartalma, egyedül Ernő után vannak benne kemény kolbászok.

A bab kemény. Amit délelőtt hoz ki Ernő, beáztatjuk másnapra, és az előző napit főzzük. De sohasem puhul meg teljesen. Ez a délelőtti program: főzzük, kavargatjuk, melegsünk mellette. Aztán lassan esszük, szinte szopogatjuk. Ha csend van, kimerészkedünk hóért az udvarra, felolvasztjuk, abban lehet mosakodni, azt isszuk, abból főzünk.

-JosephB-, flickr.com

Meddig tartja még magát Budapest?

Ha csend van, nem jönnek az oroszok, hogy erőszakoskodjanak és öljenek. Addig csak attól félek, hogy Eszterke nem bírja tovább. Bár már nem is tudom, félek-e, vagy csak félnem illenék. Nem tervezett baba volt, ráadásul lány. Mire rájöttem, hogy terhes vagyok, már nehéz lett volna bármit is csinálni. Krausz doktort, az egyetlen, akiben bíztam, elvitték munkaszolgálatra. A férjemet, Nándort akkor még nem vitték el katonának. Mondta, hogy bevisz Kolozsvárra, valakit csak találunk. Fejérden is volt olyan bába, aki megcsinálta volna – de nemet mondtam. Ha nincs Krausz doktor,

akkor hadd éljen. Háború van, étel nincs, csak a Jóisten tudja, meddig húzza, meddig húzzuk. Három hete a bombázáskor egy ló is repeszt kapott. Az egyik combjából Elvira húgommal vágtunk ki egy jó darabot. Persze beadtuk a közösbe, két napig ettük. Gondoltam, ha Ernő rákezd, hogy nem is emlékszik, mikor látott utoljára húst, megkérdezem, hogy tán csukott szemmel vágja a dugikolbászt a szeparében.

csak kínzás

Eszterke annyira gyenge, hogy fel kell ültetni, mikor etetem. Hevesi Gyula felajánlotta, hogy ad az adagjából. De nem fogadtam el. Nem tudhatjuk, meddig tart még az ostrom – Gyulának is szüksége van rá. Róza szerint csak kínzás

szegénynek, ha naponta épp csak annyit kap, amennyi késlelteti az éhhalált. Talán így jelez az Úristen, hogy visszakéri, mondta Róza. Már semmi ereje sincs Eszterkének, végigalussza szinte az egész napot. Egyébként is csípőficamos kis béka – lehet, hogy lassan tényleg visszarendeli az Úristen magához. Az ebéd az egyetlen étkezésünk, a kemény babból ő is kap egy tányérkával.

Ebéd után kicsit jobb a kedvünk – beszélgetünk, néha nevetgélünk is. Akkor nehéz, amikor besötétedik. Négykor már alig lehet látni, és éhesek vagyunk. És félünk. Úgy képzeljük, fényes nappal csak nem történik baj. Nem jönnek le a pincébe az oroszok, hogy Gyulát és Ernőt agyonlőjék, hogy Elvirát, Ilonkát meg engem megerőszakoljanak. Róza, amilyen öreg, talán megússza. Bízunk a nappalban, mintha nem fényes nappal vitték volna el Krausz doktort, mintha nem fényes nappal erőszakolták volna meg magyar katonák a fejrédi pópa lányát.

Mikor már semmit sem lehet látni, megrakjuk a kályhát. Van egy kis szertartásunk: Hevesi mond egy rövid imát, aztán mindannyian imádkozunk a szeretteinkért. Ilonkának a vőlegénye a fronton, Hevesiék mindkét fia, Nándor, a férjem is. Nem tudunk róluk semmit. Értük imádkozunk ilyenkor, még Karcsi is odaül, összeteszi a két kezét, és kéri, hogy hozza vissza a Jóisten édesapát. A végén a miatyánkot mondjuk el közösen – aztán nem szólunk reggelig. Ilonkát és Elvirát intettem: hagyják a hajukat kócosan, legyen kormos az arcuk, a kezük – minél kevésbé csinosak, annál jobb.

Tim Ertl, flickr.com

Az éjszaka csendesen telik. Pattog a kályha, a távolban lőnek, a pincénkben kis testi zajok. Hajnalban kell még a tűzre rakni, ez Gyulának vagy Ernőnek a dolga. Tűzifa van elég, Ernőnek volt télire készlete, és a tölgyfa bútoroknak is annyi. Van valamennyi szén is. Sohasem tudom átaludni az egész éjszakát, fölkelek a gyerekek miatt, minden zörrenésre, egérmotozásra fölébredok.

szót lehet velük érteni

Hajnalban egyre közelebbi lövésekre riadunk. Lánctalpasokat is hallunk. Elvira és Ilonka összebújik, Karcsi megfogja a kezem. Eszterke egy pillanatra kinyitja a szemét, aztán alszik tovább. Egy-két házzal arrébb géppisztolysorozat és egy robbanás. Hevesi keresztet vet, Ernő elsápad. Már a mi kertünkben járnak. Hallani lehet, ahogy kettéoszlik a társaság, vannak, akik az emeletre mennek, mások jönnek le a pincébe. Uram, irgalmazz! Az elválasztott kis előszobában járnak, az egyik felrúgja a vödrot. *La naiba!*

– káromkodik románul. Akkor ide románok jönnek, talán szót lehet velük érteni. Szólok a férfiaknak, hogy bízzák rám. Ahogy az első katona berúgja az ajtót, hangosan románul köszöntöm: *Bine ati venit!*

Germani? Fascistii? – kérdezi.

Megnyugtatom, hogy senki nincs itt rajtunk kívül. Szól a többieknek, hogy hagyjanak minket békén, és két embert körbeküld a pincében. Bemennek a szeparéba is. Addig odalép Eszterkéhez, megcirógatja az arcát. Eszterke álmában bólint egyet. Nyugtázza, hogy szeretik. Azt mondja a tisztnak, hogy kicsit nagyobb leánykája van, odahaza, Craiovában. A szeparében lévő katonák egy-egy rövid sorozatot lőnek a szekrényekbe, utána hallatszik, hogy feltépik az ajtókat. Tanakodnak, majd röhögve jelentik a tisztjüknek, hogy élelmiszerraktárt találtak. Két pókhálós fáskosárba teszik a zsákmányolt kolbászt. Az egyik tetején egy füstölt csülök billeg. Mielőtt elmennének, a tiszt kivesz egy kolbászt az egyik kosárból. Eszterke kezébe teszi. Ő fel sem ébred, csak rámarkol, ahogy az én ujjamra szokott.

Gyula keresztet vet, mond magában egy imát. Márti szemrehányóan suttog: Ernő?!

Az ura nem néz rá, nem felel, csak ül, lehajtott fejjel. Nem mer a szemünkbe nézni, nem mer a szeparéba se bemenni, hogy megnézzé, maradt-e valami a készletből. Jelzett az Úristen, mondja Róza, és megsimogatja Eszterkét. Eszterke elmosolyodik, és alszik tovább.

felső kép | pxhere.com

Handi Péter

ÚTBAN SZENTPÉTERVÁRRÁ

2019-01-17 | VERS

A szerelőcsarnokot takarítottam éppen,
papos-köpenyes, ősz hajú pasas
rontott a csarnokrészbe,
– Van itt zongora?! – rikoltotta,
s kezében papírlapokat lobogtatott.
– Méghogy zongora!... – dohogtam magamban,

de a jövevény egyre türelmetlenebbül

hadonászott: – Egy ütemre leltem,

útban Pétervárra... hol a zongora?

– Ez itt kismotor szerelőműhely – közöltem szárazon.

A férfi földhöz csapta a papírokat,

az ajtóhoz hátrált, s ahogy

köpenye meglebbent,

elmenőben még azt kiáltotta:

– Ebből se lesz magyar rapszódia!

kép | shutterstock.com

Inczédy Tamás

A VIGYOR

2019-01-09 | **NOVELLA**

A hétfői értekezleteken nincs szigorú ülésrend, és Szalai – kiújult térdfájása miatt – a legközelebbi párnázott forgószékbe huppant. Pontosabban a második legközelebbibe, mert a legközelebbi az asztalfőnél van, amit az igazgatón kívül senki

sem foglalna el. Ő ült abban, hisz ő az igazgató, és ő az igazgató, hisz ott ült. Korábban megesett, hogy mások ültek ott, de akkoriban mindig mások voltak az igazgatók.

Ez a mostani igazgató pár hónapja szokatlanul fiatalon került az állami cég élére. A kollégák szerint hektikus figura, de nem sok vizet zavar.

furcsa monológ

Az ifjú vezér aznap kis késéssel, láthatóan különös hangulatban rontott be. Leült az asztalfőnél, végigjártatta tekintetét munkatársain, s máris bejelentette, hogy tombol benne a teremtőerő, aztán

minden átmenet nélkül furcsa monológba kezdett. A kollégák az asztal fölé hajolva buzgón jegyzeteltek, csak Szalai ült egyenesen, tekintetét az igazgatóra függesztve hallgatott. Világéletében kerülte a jegyzetelést. Minek? Amit megértett, meg is jegyezte. Pályája során kiismerte szakterülete minden csínját-bínját, s most, nyugdíjas éveikhez közeledve is követte a legfrissebb K+F irányokat és innovációkat.

A fiatal főnök lelkesen beszélt, közben élénken gesztikulált, de a szöveg egyre kevésbé kötődött a vállalathoz. A szakmához.

Vagy félóra után, megint csak hirtelenül, visszakanyarodott a vállalathoz, illetve annak dicső jövőképehez, amely az éjjel jelent meg lelki szemei előtt, és ő nyomban felismerte, hogy a vízió hamarosan valósággá válik, ha vívmányát érvényesítik – ő a maga részéről tűzön-vízen át kiharcolja –, és aminek lényegét egy mondatba sűríti.

Szalait váratlanul érte az ötlet. Ennél kínosabb volt a tény, hogy legfeljebb tapasztalatlanságból és butaságból összegyúrt csacsiságnak minősíthette. Nem tehetett róla, hogy egyik idegpályáján átszáguldott egy neuronlöket, és önkéntelen, reflexszerű reakciót indított el: száját groteszk vigyorra húzta.

Egy villanásnyinál nem több, inkább csak ránduló grimasz, de félreérthetetlen – és ízekre tépte az igazgató magabiztosságát. Úgy ült az asztalfőhöz állított forgószékekben, mint egy kisgyerek, akit életben először pofozott fel az anyja. Szalairól

viszont sütött a jámborság, látszott rajta, hogy nem rosszindulat vagy számítás vezérelte, sőt, hogy semmi sem vezérelte.

A következő néhány másodperc lassított felvételként maradt meg mindkét férfi emlékezetében. Nézték egymást, beszéd nélkül is tökéletesen értették a helyzetet, annak minden fonákságával és végső egyszerűségével. Beleláttak egymás agyába, és ott megpillantották egymás meztelen gondolatait.

Az igazgató kinyitotta száját, aztán újból becsukta.

Szalai lesütötte a szemét.

Az igazgató körülnézett. Egy pillanatig furcsállta, hogy minden maradt a régiben. Ötletéről mindenesetre nem akarta megtudni a többiek véleményét.

páratlan humorérzék

Összecsapta tenyerét, és vigyorogva annyit mondott, hogy *talán mégsem*, hogy amit elmondott, vicc volt. A kollégák erre felpillantottak jegyzeteikből, ő pedig nevetve, játékosan megpördült forgószékével. Többen óvatos heherészéssel dicsérték páratlan humorérzékét. Bezsebelte az elismeréseket, és bejelentette, hogy mindenki mehet vissza a részlegére, a megbeszélés véget ért.

Nézte a libasorban távozó kollégák hátát, és arra gondolt, hogy Szalait, az öreg rókát maga mellé veszi tanácsadónak. De egy pillanattal később – vagy talán ugyanakkor – már tudta, hogy ki fogja rúgni.

Mikus Anikó

A SINTÉR KUTYÁJA

2019-01-28 | NOVELLA

– Meló van – szólt a telefonba Baglyas, a közteres. Döglött kutya, kolonccal a nyakán. Rádobtam egy zsákot, igyekezz! Benzinkút melletti megálló, megvárunk.

Halányi ebrendészt pösze pecérnek csúfolták, mert komikusan selypített. Vékony lapátfülén átsütött a nap. A buszmegálló ülése alatt avarzsákkal letakarva feküdt a kutya.

– Rohadna meg, aki ide dobtá! – legyintett Baglyas.

Halányi leguggolt, felemelte a zsákot. A kutya nyakán fojtó nyakörv, abba karabinerrel beakasztva vastag, hosszú lánc. A vége jókora betondarabba öntve. Mozdulatlanul, csukott szemmel feküdt. Sovány testén friss és régi sérülések, hemzsegtek benne az élősködők. Talppárnái között beszáradt vér, karmai berepedtek.

– Ennek sze kell több konsz – morogta.

Kesztyűt húzott, kicsit megrugdosta a kutyát, de az nem mozdult. Leakasztotta a nehéz láncot a nyakörvéről, és lábánál fogva áthajította a láda peremén. Teste tompán puffant a homokon. Aláírta a közteresek papírját, eltette a másolatot. A kocsinhoz lépve lecsapta a láda fedelét, ám ugyanazzal a mozdulattal fel is nyitotta. Fakó tekintettel bámult rá a kutya.

– Affene! Hisz' esz a dög él!

– Micsoda? Hát vagy félórát dekkoltunk mellette, meg se moccant! Hitetlenkedve néztek a ládába. Mintha böglyök csípnék, úgy rángatózott a kutya bőre.

– Hát ez besza'!

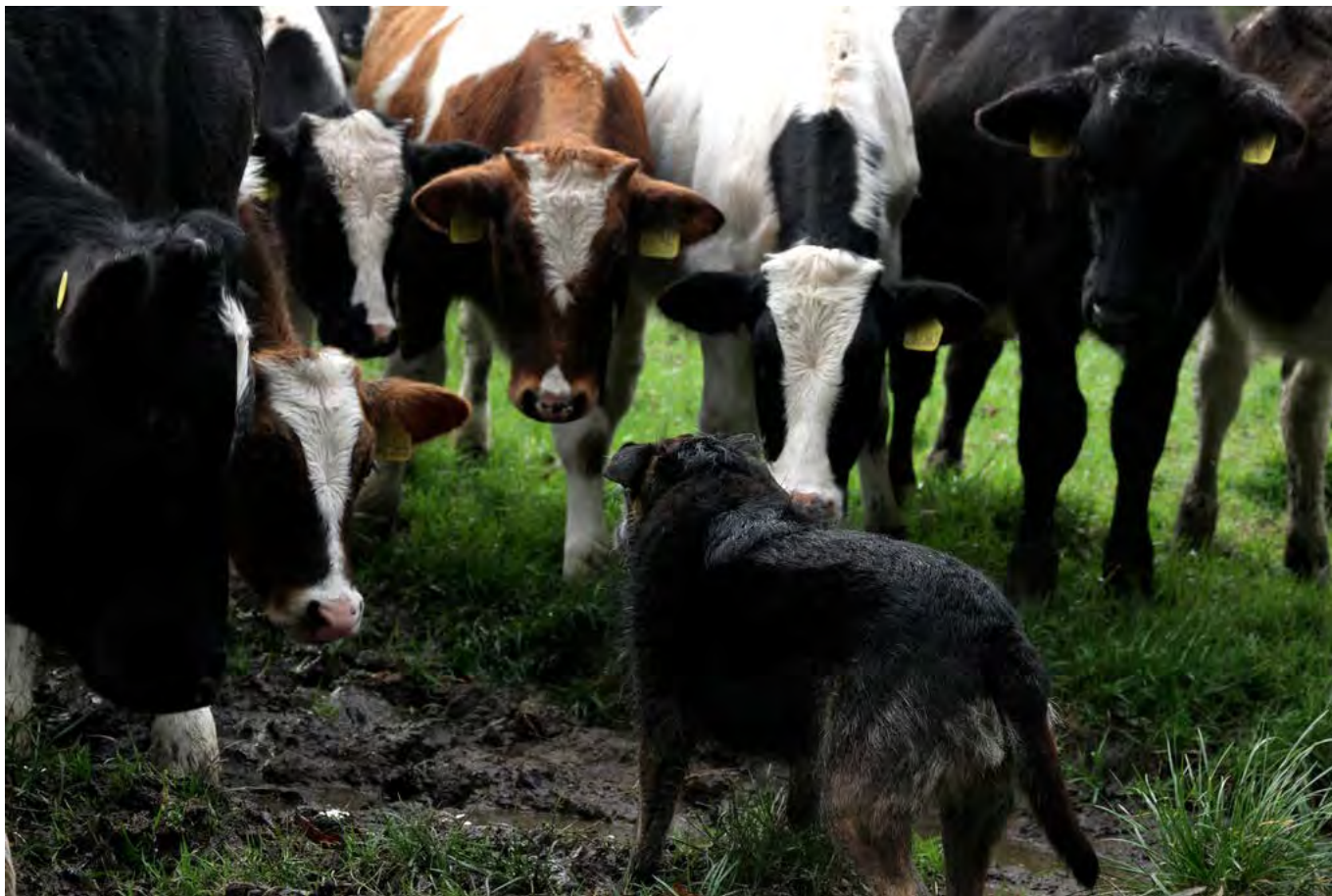
– Akkor térhetett magához, amikor bevágtam a ládába. Pakolja át a rosszeb hordoszóba, moszt már beviszem így! – bosszankodott Halányi.

Újból lecsapta a fedelet, behúzta a furgon ajtaját. Indulás előtt szétnézett a környéken. Girbegurbán, hosszan húzódott egy csík az aszfalton, egy idő után beleveszett az út menti gazosba.

– Á, nem úgy dobták eszt ide! – tért vissza a furgonhoz.

– Látjátok ott végig aszt a csíkot? A száját lábán jött, eddig bírta vonszolni magát. Nagyon húszhatta a belét valahonnét.

– Nem hozzád, az tuti! – röhögtek a közteresek.

Halányi muszájból lett sintér, azelőtt egy vidéki tógazdaságban dolgozott. Masszívan ivott, de a munkáját precízen ellátta. Lobbanékony természete miatt sokan kerülték. Csináltatott filézőkését tokban az övéen hordta, büszkén hengegett vele. Egy kocsmai verekezésben részegen torkon szúrt valakit, aki a pöszeségén gúnyolódott. Emberölésért tíz évet kapott. Az anyja néha meglátogatta, az apja elátkozta. A börtönévek alatt megfogadta, soha többé nem iszik. Odabent hamar a státuszpiramis tetejére került, szó szerint kiverekedte magának. Mintarab lett, a szabadulásra koncentrált. Jó magaviseletéért hét év után kiengedték. Pártfogója parkgondozói vagy sintéri állást ajánlott. Utóbbi választotta. *Jó lesz nekem a kutyák közt, kutyába vett az apám is.* Kezdetben elalhatott a telepi raktárban, később szobát bérelt egy özvegyasszonynál. Pár hónap múlva már vele aludt. Beérve a telepre egy gondozó segítségével karanténba vitte a kutyát. Mielőtt kiborították a ládából, szájféket csatoltak rá. Halányi telefonon jelezte az orvosnak, új lakó érkezett. Feszült volt a kapcsolata Petri doktorral, akit néhány hete jelöltek ki hatósági állatorvosnak.

Kőkeményen betartatta a telepi szabályokat, nem úgy, mint az elődje. Ő azt sem bánta, ha olykor agyonvágta egy-egy kutyát, a szaporulat vízbeömlése fölött is szemet hunyt.

– Nem kiszlányoknak való munka esz – mondta Halányi, de Petri doktor világossá tette, ha egyetlenegy kutyát elpusztítanak a telepen, feljelenti és kirúgatja. Elődje kevés figyelmet szentelt az ebtelepnek, annál többet a vágóhídnak. Az asztalán mindig volt friss hús. Ingyen, házhoz szállítva.

– Épp csak él a nyomorult, ráadásul ronda, mint asz ördög! Néssze meg! – fogadta az ebrendész Petrit. – Még a benszinért isz kár volt, jobban járunk, ha altatunk!

– Nana, vigyázzon a szájára! Jegyezze meg végre, hol a helye! Majd én eldöntöm, mi lesz vele.

Halányi elnémult a durva rendreutasítástól. Az orvos bevitette az állatot a vizsgálóba. Jól kivehetőek voltak rajta a bántalmazások nyomai, egyik lába kacskán kifordult, eltörhetett. Petri infúziót kötött be, vért vett, oltásokat adott. Halányi kiment, becipelte a kocsiból a betondarabot. Sértődötten tette le az orvos elé.

– Esz volt a nyakához kötve, így találták meg. Aszt hitték, hogy döglött. Egyébként meg nem magának kell majd veszkődnie vele, csak úgy megjegyzem.

Az orvos leguggolt, döbbenten nézte a vastag láncot és az óriási követ.

– Nem tartja itt senki, mit picsog! Akár holnap elmehet! Nézze, ez a lánc egy medvét is megfogott volna. Látja? Karomnyomok vannak a kövön. Valószínűleg jó mélyre le lehetett ásva, mégis kikaparta, kirángatta valahogy. Még a talppárnái is beszakadtak szegény párának.

Visszalépett a vizsgálóasztalhoz, megsimogatta az eb sérült nyakát.

– Hurokként szorult rá a fojtólánc. Mérjék le a kő súlyát, és vezessék a lapjára. Fotózzák le a kutyát és a követ is. Ha keresné valaki, engem hívjanak!

A kutya két napig nem evett, nem ivott, nem ürített. Petri doktor immunstimulánsokat, antibiotikumot adagolt. Ismét meghallgatta a tüdejét.

– Tisztábban, könnyebben lélegzik, ennyivel már beljebb vagyunk.

Negyednapra lábra állt a kutya. Füle botját sem mozdította, mikor Halányi beköszönt neki a rácson keresztül.

– Mi asz, tán szüket vagy? – ripakodott rá. – Remélem, ma már méltóztatik az uraságnak szabálni!

Odalökte az orvos által előírt eledelt, tiszta vizet öntött a tálba. Két órával később Petri doktor nézett be a kutyához. Üres volt az edénye, vizet is jócskán ivott.

– Csak nem megmaradsz, kiskoma? – mondta vidáman az orvos.

A kutya nem reagált erre sem. Farkát maga alá csapva túrte, hogy Petri megvizsgálja. Fizikailag gyorsan összeszedte magát, de nem lehetett zöldágra vergődni vele. Hangokra nem reagált, érintésre megrándult, arrébb állt. Nem volt agresszív, de szolgálékú sem. Szokatlansága ingerelte a rendészt. Vasmarokkal tartotta kézben a telep hangadó kutyáit, gyorsan világossá tette, ki a farkavezér. Tisztelte a kemény kutyákat, élvezettel törte meg akaratukat. Védőruhában ment neki az őrjögőknek. A tenyér alá furakodó, alázatos kutyulékokat ki nem állhatta. Kövecs – ezt a nevet kapta a kolonc miatt – egyik csoportba se tartozott. Magasba emelt orral szimatolgatott ételosztáskor, de ember jelenlétében nem evett. Ha eléje guggoltak, elfordította a fejét. Halányi megmarkolta a két fülét, és megrázta.

– Egy kutya élete asz itt szemmi! Hát csak úgy vigyáasz!

Pár nap múlva Petri doktor a kutya háta mögé állt, tapsolt néhányszor. Kövecs meg sem rezdült.

– Valószínűleg süket – szólt oda Halányinak.

– Szüket?

Két ujját a szájába véve, fülrepszott füttyentett. A kutya szeme sem rebbent. Még azon a héten műszeres tesztvizsgálatot végeztek, ami igazolta a feltételezést. A kötelező megfigyelési idő után egyszemélyes kennelbe került. Pórázon akarták a helyére vezetni, de nem mozdult. Nyaka megfeszült, teste remegett. Sérült lábát megemelve küszködött, némán ide-oda rángatta a fejét. Végül hordozóban vitték a kijelölt helyére. Eszeveszett ugatással fogadták a többiek, fülsiketítő volt a lárma.

– Kussz legyen! – üvöltötte Halányi, miközben a boxot betették a kennelbe. – Neked meg mosztantól itt a helyed! Nészheted a fű növészét, hallani úgyszem hallod, te csámpász! *Tisztára, mint az apám!*

Bevágta maga mögött az ajtót, rácsapott a reteszre. Petri doktor több kutyamenhelyet is felhívott. Biztos volt benne, hogy az ebtelepről senki nem fogja elvinni a süket, sánta, póráztól iszonyodó kutyát. Egy heti próbálkozás után feladta. A menhelyek telt

házzal üzemeltek. Halányi kajánul elhúzta száját, mikor az orvos közölte, ha elfogy a férőhely, Kövecs felkerülhet az elaltatandók listájára.

– Tegyük meg mindent, hogy erre minél később kerüljön sor – mondta Petri. – Talán kerül valahonnét egy szent őrült, aki elviszi.

Köveccsel semmi sem változott, kennelszomszédjai megszokták. Heti 1–2 alkalommal önkéntesek jártak a telepre megsétáltatni a kutyákat. Kövecshez is bement egy lány ismerkedni, szelíden beszélt hozzá, simogatás közben felcsatolta rá a pórázt. Kövecs megvetette három egészséges lábát, hiába húzkodta a lány, nem mozdult.

– Hagyja, esz ilyen. Nem fog kijönni.

– Akkor majd legközelebb – rázta meg a lány kedvesen Kövecs mancsát.

– Ha lesz legközelebb – morogta Halányi.

Valamikor házuk ablaka előtt kórusban ordibálták az utcabeli suhancok: *Hívd ki pösze a vakot, hadd nézze meg a napot!* Visszhangzott az utca a röhögéstől. Apja meg rátett: *Anyádnak jó vagy így is! Akár az apád is lehetnék, de a számár megelőzött!*

Odakint zuhogott az eső. A kennelek fölött vascső húzódott, amire sátorponyva-lapokat szereltek, és rossz idő esetén leengedték a kutyák elé. Etetési időben legtöbbször Halányi vitte ki Kövecs adagját. Bebújt a sátorlap alá, megrázta párszor a száraztápos tálat. Kövecs nem mozdult a túsó sarokból. Fejét kissé felemelve beleszimatolt a levegőbe.

– Neked asztán rászhatom! Tied na, egyél!

A rendész becsukta maga mögött az ajtót, hátával nekidőlt. Vad szélrohamok csapkodták a ponyvát, dörgött az ég.

– Nem hallod, mi, te kisz szükebóka! Legalább nem foszol, mint a többiek!

Mondd utánam, száz sasszem meg száz sasszem az hány sasszem? Halányi leült a bejárat elé, nézte a kuporgó kutyát. Kövecsszokása szerint elfordította fejét.

– Mibe, hogy a gané gaszdádnak fingja sze volt róla, hogy szüket vagy? Csak kaptad asz ívet, mindenért, mi? Itt ülünk most egy kutyaszaros odúban. Kutyapeszér nem nagy úr, mi? Annyira nem, hogy egy ilyen szarhászi isz keresztül nész rajtam. Hát bekaphatod!

A sintér a térdére hajtotta a fejét. Kövecsszokása szerint ült a túloldalon. Egyikük sem mozdult, csak a szél járt közöttük. Aztán zörrent a tányér, Halányi felnézett. Egészen közel hozzá, tálja elé hasalva, óvatosan evett a kutya.

Halányi csendben várt.

Másnap felkereste Petri doktort a hivatalában, és bejelentette, hogy levehetik a kutyát a halállistáról, mert örökbe fogadja.

kép | grayeme, flickr.com